

XXXVIII. Medzinárodný akademický festival
AKADEMICKÁ folklórnych súborov
NITRA International Academic Folk Groups Festival

**Hudobno-tanečný
folklorizmus:
problémy
a ich riešenia**

**Zborník
z vedeckej
konferencie**

**Jana Ambrózová
(ed.)**

Hudobno-tanečný folklorizmus: Problémy a ich riešenia

Jana Ambrózová (ed.)

**Katedra etnológie a folkloristiky FF UKF
Nitra 2014**

Recenzenti: Prof. PhDr. Oskár Elschek, DrSc.
Mgr. art. Vladimír Kysel

Zostavovateľka a zodpovedná redaktorka: Jana Ambrózová
Grafická úprava a sadzba: Jana Ambrózová
Návrh obálky a fotografie © Lubo Balko
Vydanie prvé. Rozsah 206 s.
Vydavateľ: Katedra etnológie a folkloristiky
Filozofická fakulta
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

© Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2014

© Jana Ambrózová, Katarína Babčáková, Ján Blaho, Juraj Hamar, Margita Jágerová,
Karol Kočík, Agáta Krausová, Jozef Lehocký, Alžbeta Lukáčová, Stanislav Marišler,
Barbora Morongová, Peter Obuch

Všetky príspevky vrátane mediálnych príloh sa nachádzajú na internetovej
stránke www.ketno.ff.ukf.sk (Publikačná činnosť).

ISBN 978-80-558-0187-2

EAN 9788055801872

OBSAH

- 7 Predhovor /*Jana Ambrózová*
- 11 Ludová hudba a prístupy k jej spracovaniu na pôde folklorizmu
/Alžbeta Lukáčová
- 29 Proces aranžérskeho spracovania ľudovej hudby pre konkrétne
choreografické dielo: víťazná choreografia FS Technik
/Peter Obuch
- 39 K vybraným problémom speváckej praxe vo folklórnych súboroch
a dedinských folklórnych skupinách
/Margita Jágerová
- 55 Vybrané pastierske ľudové hudobné nástroje a ich hudba
v minulosti a súčasnosti /*Karol Kočík*
- 76 Teoretické východiská k scénickému spracovaniu
krútivých tancov /*Barbora Morongová*
- 101 Analýza ľudového tanca /*Agáta Krausová*
- 139 Improvizácia ako jedna zo schopností interpreta
ľudového tanca /*Stanislav Marišler*
- 148 Organické prepojenie hudby a tanca v priebehu tradičnej tanečnej
príležitosti a otázka ich inscenovania v rôznych stupňoch štylizácie:
poznámky a skúsenosti z praxe /*Jozef Lehocký*
- 165 Systém celoštátnych súťažných prehliadok folklórnych kolektívov
a sólistov v súčasnosti /*Katarína Babčáková*
- 191 Choreografická tvorba a úroveň štylizácie v amatérskych folklórnych
súboroch na Slovensku /*Ján Blaho*
- 200 Folklor na scéne – čo s ním? /*Juraj Hamar*

System celoštátnych súťažných prehliadok folklórnych kolektívov a sólistov v súčasnosti

KATARÍNA BABČÁKOVÁ

*Katedra etnológie a folkloristiky
Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
/ katarina.babcakova@ukf.sk*

Abstrakt

Folklórne hnutie na Slovensku má niekoľko desiatok rokov trvajúcu tradíciu. Približne od polovice 20. stor. sa v súvislosti s jeho inštitucionálne podmieneným rozmachom začali organizovať aj súťažné prehliadky folklórnych kolektívov a jednotlivcov. Detské folklórne súbory, folklórne súbory, folklórne skupiny, ľudové hudby, spevácke skupiny, sólisti speváci, sólisti-inštrumentalisti či tanečníci sa v istej periodicite zúčastňujú postupových súťaží. Z regionálnych a krajských kôl tak výberom realizovaným odbornými porotami tí najúspešnejší postupujú až do celoštátnych kôl. Základným metodickým materiálom pre organizáciu a hodnotenie týchto súťaží sú propozície Národného osvetového centra v Bratislave, ktoré je vyhlasovateľom aj odborným garantom podujatia. Aktuálny, pomerne dôsledne prepracovaný systém čiastočne nadväzujúci na predchádzajúci systém kategorizácie folklórnych kolektívov, je však v súčasnosti predmetom mnohých diskusií a otázok v prostredí odbornej aj laickej verejnosti.

Kľúčové slová: *scénický folklorizmus, folklórne festivaly, súťažné prehliadky, propozície súťaže, kategorizácia kolektívov, miera štylizácie folklóru*

Z histórie

Už v prvých desaťročiach 20. stor. sa na Slovensku konali mnohé podujatia, ktoré by sme dnes mohli nazvať podujatiami folklórneho hnutia. Národné bály a besedy obdobia národného obrodzenia postupne vystriedali vystúpenia dedinských folklórnych skupín v mestách, na hospodárskych výstavách, dožinkových slávnostiach či vinobraniach (Zálešák, 1982, s. 12 – 14). Na tieto tradície nadviazali po 2. svetovej vojne systematickejšie organizované prehliadky folklórnych kolektívov (v tomto období ešte nazývaných *národopisné súbory* alebo *súbory piesní a tancov*). V roku 1950 Ústredie národopisných a tanečných ochotníckych súborov Matice slovenskej v Martine usporiadalo celoslovenskú súťaž národopisných a tanečných ochotníckych súborov (Zálešák, 1982, s. 224). Súťažili tu žiacke, tzv. „umelé súbory“ (Kovosmalt z Filakova, Merina z Trenčína a iné) a dedinské folklórne skupiny (z obcí Čierny Balog, Očová, Dobrá Niva, Fintice a ďalších).

V roku 1949 sa v Ostrave konala prvá súťaž folklórnych súborov, ktorá bola inšpiráciou pre organizovanie **Súťaže tvorivosti mládeže** (ďalej len STM) aj na Slovensku. Konala sa po prvý raz v Trenčíne v roku 1951 a predchádzali jej okresné i krajské kolá. Jej hlavným organizátorom bol Československý zväz mládeže. Súťaž trvala deväť dní, zúčastnili sa jej armádne súbory s predstaveniami mnohých umeleckých žánrov a folklórne kolektívy všetkých národností na Slovensku. Jej súčasťou boli rôzne prehliadky a súťaže ľudovomeleckej tvorivosti (ďalej len LUT), neskôr Záujmovo-umeleckej činnosti (ďalej len ZUČ). Popri mnohých divadelných a bábkarských súboroch či recitačných zboroch sa jej zúčastnili i dychové hudby, hudobno-spevácke kolektívy a tanečné súbory. V súlade so súdobými straníckymi uzneseniami s cieľom aktivizovať kultúru na boj proti buržoáznym prežitkom (ktoré vedúci kolektívov a porotcovia nie vždy celkom „šťastne“ aplikovali na samotnú tvorbu) sa na súťaži vyskytlo i množstvo agitačných prejavov. Okrem umeleckej úrovne bol hodnotený aj ideovo-politický zámer či budovateľské úsilie, preto monumentálne choreografie často napodobňovali súdobú sovietsku umeleckú tvorbu.

Napriek širokému záberu aktivít i širokému spektru účastníkov sa tu podľa C. Zálešáka (Zálešák, 1982, s. 130) veľkému diváckemu úspechu tešili i predstavenia folklórnych skupín z Rejdovej, Suchej Hory, z Poník, Očovej, detský súbor z Lendaku, trenčianske folklórne súbory Merina a Trenčan či ukrajinský súbor zo Starej Ľubovne. Laureátom sa stal Umelecký súbor Lúčnica.

Postupom času sa kryštalizoval organizačný systém celej súťaže, koncepcia hodnotenia a zostavovania odborných porôt, kládol sa väčší dôraz na umeleckú úroveň kolektívov. Už pri treťom ročníku súťaže v Bratislave a v Nitre v roku 1955 sa pouka-

zovalo na nedostatok odborne pripravených vedúcich súborov (Zálešák, 1982, s. 132). V súťažných číslach kolektívy väčšinou prezentovali vybrané dynamické a efektne choreografie na úkor spracovania mnohých iných typov tancov. Ďalším negatívom STM bolo zameranie sa na „súborovú tvorbu“ a zanedbávanie kolektívov, združujúcich tzv. „nositeľov tradícií“. Tak sa vysoko ocenené, divácky efektne choreografie postupne stávali estetickým vzorom pre tvorbu väčšiny súdobých folklórnych zoskupení vrátane detských folklórnych súborov a folklórnych skupín.¹

V roku 1953 začalo združenie Csemadok organizovať **Celoštátnu prehliadku maďarských tanečných a folklórnych súborov**, ktorá mala na rozdiel od festivalov EUT výsostne folklórne zameranie (Zálešák, 1982, s. 96).

V 50. rokoch 20. stor. organizovali ďalšie typy súťaží inštitúcie ako Revolučné odborové hnutie (ďalej len ROH), Povereníctvo školstva, Povereníctvo poľnohospodárstva a ďalšie. Namiesto pomenovania „súťaž“ sa v dôsledku „premotivovanosti“ súťažiacich, ktorá spôsobovala nevraživosť medzi kolektívami, začalo tiež používať pomenovanie „prehliadka“. Mnohé podujatia tak postupne opúšťali charakter súťaže v pravom slova zmysle (Zálešák, 1982, s. 127).

Istým typom súťaže bola i výberová prehliadka ľudových spevákov a hudobníkov, ktorú v rokoch 1950 – 1953 organizovalo Povereníctvo informácií a osvetu za účelom výberu talentov pre Slovenský ľudový umelecký kolektív (ďalej len SEUK).

Za prvú organizovanú súťažnú prehliadku folklórnych skupín možno považovať **Celoslovenskú prehliadku dedinských súborov**, organizovanú v roku 1954 v Bratislave (Zálešák, 1982, s. 246).

Osvetové ústredie a Slovenské ústredie EUT (od roku 1956 Slovenský dom EUT) sa v roku 1958 spojili do Osvetového ústavu (ďalej len OÚ) v Bratislave. Zámery 11. zjazdu Komunistickej strany Československa o potrebe starostlivosti o bohatý kultúrny a spoločenský život pracujúcich boli v roku 1959 rozpracované na Zjazde socialistickej kultúry a Celoštátnej konferencii EUT. V roku 1963 sa súťaže Československej mládeže (ďalej len ČSM) a ROH zjednotili do **Súťaže tvorivosti mládeže a pracujúcich** (ďalej len STMP), ktorú vyhlásila Ústredná rada odborov a Ústredný výbor ČSM. Realizovali ich národné výbory a ich osvetové zložky. Súťažilo sa o najlepšiu choreografiu detských a mládežníckych súborov. V tomto období sa na súťažiach objavovali aj diela ideologicky očakávané (tzv. nová tvorba), ktorých námetom boli súdobé spoločenské aktivity typu „večierok v pionierskom tábore“ a pod. (Šípka, 2005, s. 113).

---

1 V tomto období sa začali organizovať i okresné a krajské prehliadky, kde mali súťažiaci kolektívy možnosť porovnania svojej práce s inými (Zálešák, 1982, s. 139).

Od roku 1965 sa každoročne usporadúvali aj navzájom sa alternujúce **vysokoškolské súťažné prehládky folklórnych súborov**, organizované Vysokou školou pedagogickou v Nitre, Pedagogickou fakultou v Prešove a Vysokou školou lesnícko-drevárskou vo Zvolene. Dodnes sa – ako alternujúce sa súťažné folklórne festivaly vysokoškolských súborov s medzinárodnou účasťou – zachovali festivaly Akademická Nitra a Akademický Zvolen.

Od polovice 60. rokov 20. stor. krajské osvetové strediská organizovali **súťaže hudobného folklóru**, v ktorých boli, v súlade s dobovým estetickým ideálom, uprednostňované štylizované podoby tradičnej hudobnej kultúry v rôznych úpravách. **Spevacké súťaže** boli organizované prevažne vo východoslovenských mestách (Kežmarok, Trebišov). **I. celoslovenský festival ľudových hudieb a spevákov ľudových piesní** sa konal v roku 1976 na Myjave a každý druhý rok bol venovaný detským interpretom.

Začiatkom 70. rokov sa po už skôr publikovanom článku V. Mináča o „tíhe folklóru“ (Mináč, 1958, s. 1) objavovali i písomné výmeny názorov na stránkach odborných časopisov. Folklórne hnutie malo upustiť od gýčových námetov novej tvorby a lacných umeleckých efektov. Protagonisti folklórneho hnutia adresovali v roku 1968 písomnú výzvu aj Osvetovému ústavu a žiadali v nej nájdanie nových možností pre vlastnú ochotnícku a umeleckú prácu, vrátane zmeny organizačnej a kompetenčnej štruktúry metodických osvetových zariadení, ktoré by boli vo všetkých stupňoch organizácie viazané na Osvetový ústav ako centrálnu inštitúciu (Littva – Mázorová, 1968, s. 133).

Po znovuzriadení krajských národných výborov po rokoch 1968 – 1969 boli znovuzriadené okresné a krajské osvetové strediská, ktoré začali organizovať **prehládky súborov piesní a tancov**.

V rovnakom období sa začali organizovať **súťaže programových blokov folklórnych súborov** s postupom na **I. Celoštátny súťažný festival amatérskych folklórnych súborov**, ktorý sa konal v Poprade v roku 1971 (druhý ročník už niesol názov **II. Československý festival folklórnych súborov**). Bol založený ako festival s trojročnou periodicitou pod záštitou tanečného oddelenia OÚ (Zálešák, 1982, s. 144 – 145). Jeho organizácia sa neskôr premiestnilo do Košíc. Zúčastňovala sa na ňom polovica českých a polovica slovenských kolektívov (spolu 20 najlepších súborov z celej ČSSR).

Na vtedajších konferenciách ZUČ sa prezentovali aj niektoré kritické poznámky k termínom súťaží, ktoré podľa nich nerešpektovali nevyhnutný čas na prípravu festivalových programov, určených laureátom. Zároveň sa riešila otázka opodstatnenosti súťaží ako takých, nakoľko sa podľa vtedajších ohlasov tieto konali len ako „súťaže pre súťaže“ (Šípka, 2005, s. 118).

Na prehládkové podujatia nadväzovali metodické školenia vedúcich folklórnych

kolektívov, vydávanie metodických materiálov a inštruktáže vo folklórnych kolektívoch, ktoré tvorili a viedli pracovníci OÚ, krajských osvetových stredísk (ďalej len KOS) a ďalší spolupracujúci odborníci.

V 70. tých rokoch 20. stor. vtedajší Osvetový ústav (dnes Národné osvetové centrum, ďalej len NOC) organizoval tri typy veľkých folklórnych podujatí: Československý festival folklórnych súborov (ďalej len ČsFFS), prehrávky súborov a celoslovenskú prehliadku choreografií folklórnych súborov. V roku 1974 sa po neúspechu z 50. rokov znovu objavila snaha o motivovanie k spracovávaniu nefolklórnych tém. V roku 1974 tak vtedajší OÚ vypísal Tvorivú súťaž choreografov a súborov na odbojovú tematiku pri príležitosti 30. výročia SNP (Zálešák, 1982, s. 150).

V roku 1976 OÚ zaviedol **kvalitatívne prehrávky folklórnych súborov**, ktoré mali trojročnú periodicitu. Odborníci zaraďovali zúčastnené kolektívy do kategórií A, B a C (neskôr i D). V každom ďalšom ročníku súťaže bolo potrebné kategóriu obhájiť, resp. existovala možnosť delegovania súboru do vyššieho pásma, alebo zaradenia do pásma nižšieho. Deväťčlenné poroty boli zložené z odborníkov – choreografov, tanečných pedagógov, etnografov, hudobníkov, výtvarníkov i režisérov. Tieto trojdňové „maratóny“, v rámci ktorých sa v jednotlivých krajoch prezentovalo aj 30 súborov, boli príležitosťou hodnotiť prácu umeleckých telies a odborne o ich výkonoch diskutovať v rámci seminárov a poradných zborov. Predstavovali jednak motivačným faktorom pre tvorbu kolektívov, jednak poskytovali najúspešnejším kolektívom možnosť vycestovať na zahraničné festivaly. Zanikli po roku 1989 v súvislosti s komplexnými politicko-ekonomickými zmenami, ktoré výrazne ovplyvnili systém organizovania a financovania kultúrnych aktivít v republike.

Spomenutých súťažných choreografických prehliadok sa po zavedení kvalitatívnych prehrávok mohli zúčastňovať len súbory kategórie A a B. Tieto choreografické súťaže sa konali každé tri roky a hodnotená bola predovšetkým autorská tvorba choreografov daných kolektívov.

Z **prehliadky detských folklórnych súborov** sa postupne vyvinuli detské folklórne festivaly. Prvý sa konal v roku 1969 v Prešove² (Zálešák, 1982, s. 151). Prvá **celoslovenská prehliadka folklórnych skupín** sa konala v roku 1979 v Žiline. Vyše dvadsať skupín z „folklórne bohatých“ lokalít prezentovalo programové bloky prevažne zvykoslovného charakteru (Zálešák, 1982, s. 158 – 159).

Súťaž o najlepšieho tanečníka sa podľa dostupných prameňov prvý raz konala v roku 1965 vo Východnej. Následne sa uskutočnila v rokoch 1968, 1972 a v roku

---

2 Popri súťažnej časti sa tu konal rozborový seminár, kde sa už v tomto období deklarovala potreba prezentovať tiež detské hry a interpretáciu detí menej formalizovaným spôsobom.

1975; od roku 1981 do roku 1986 sa s dvojročnou periodicitou začala organizovať ako postupová súťaž i na okresných a krajských stupňoch. Víťazi sa zúčastnili celoštátneho kola v rámci Folklórneho festivalu Východná (Zálešák, 1982, s. 183 – 185).

Od roku 1993 sa v Dlhom Klčove začala organizovať regionálna súťaž sólistov tanečníkov, pomenovaná po vynikajúcom miestnom tanečníkovi Jurajovi Šaffovi, niekoľkonásobnom víťazovi tanečných súťaží vo Východnej. V roku 1997 mala prvý raz celoštátny charakter. Od roku 2004 sa **Celoštátna súťažná prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci Šaffova ostroha** organizuje ako súťaž s medzinárodnou účasťou, a koná sa každoročne.

Prehliadky dychových hudieb sa od začiatku 70. rokov 20. stor. vyvinuli do podoby dvoch pravidelne sa konajúcich celoštátnych podujatí, ktorých vyhlasovateľom bolo NOC a spoluorganizátorom Združenie dychových hudieb Slovenska. Dodnes sa zachovalo organizovanie **Celoštátnej súťažnej prehliadky malých dychových hudieb**, ktorej spoluorganizátormi sú okrem nich i Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici, Obec Lednické Rovne (kde sa súťaž s dvojročnou periodicitou uskutočňuje), Informačné školiace stredisko a kultúrne zariadenie RONA, a.s. Súťažia v nej dychové orchestre do 18 členov so súťažnými výstupmi do 20 minút, súčasťou sú tiež povinné skladby. Hodnotí sa bodovaním a súťažiaci sú radení do zlatého, strieborného, alebo bronzového pásma. Najúspešnejšia dychová hudba sa stáva laureátom festivalu. Túto súťaž pôvodne striedala **Celoštátna súťažná prehliadka veľkých dychových orchestrov Pádiveho Trenčín**. Jej spoluorganizátorom bolo Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne a Mesto Trenčín. Orchestre súťažili aj v počte prevyšujúcom 50 hudobníkov so skladbami v rozsahu do 30 minút a odborná porota ich rovnako zaradovála do troch pásem s udelením titulu laureáta najúspešnejšiemu orchestru. V súvislosti s postupným zanikaním podnikov a závodných klubov, pri ktorých väčšina veľkých dychových orchestrov fungovala, sa súťaž uskutočňovala s trojročnou periodicitou. V súčasnosti je organizovaná sporadicky, s malým počtom zúčastnených kolektívov.

V minulosti existovali aj iné typy súťaží, ktoré spadali do aktivít folklórneho hnutia. Osobitou podobou súťažného podujatia boli **spartakiády**. K. Plicka už v medzivojnovom období inscenoval masové vystúpenie folklórnych skupín na Strahove (Zálešák, 1982, s. 14). V roku 1955 sa tu na I. Celoštátnej spartakiáde predstavili stovky tanečníkov s folklórnym programom *Veselica krojovaných skupín*. Program prezentujúci tradičný folklór mnohých krajov režijne pripravili J. Kubánka a Š. Nosál. Po dvojročnej príprave prezentovalo v roku 1960 špecifický folklórny program Š. Nosála a C. Zálešáka pod názvom *Pieseň rodnej zeme* až 6000 tanečníkov (Zálešák, 1982, s. 161).

V rokoch 1999 až 2011 sa konala poslucháčsky veľmi úspešná **Celoštátna súťažná**

prehliadka hudobných nosičov Grand Prix Svetozára Stračinu, ktorá vznikla ako pokračovanie rozhlasovej súťaže nahrávok hudobného folklóru. Spoluorganizátorsky a odborne sa na nej podieľal Slovenský rozhlas, Spoločnosť sveta Stračinu a NOC. Ako národná súťaž sa do roku 2011 konala každoročne. Od roku 2011 súťaž zaznamenala tiež medzinárodné zastúpenie nahrávok a prešla na systém dvojročnej periodicity organizácie. Sedemčlenná porota zložená z odborníkov hodnotí nahrávky v dvoch kategóriách (kat. A – Nahrávky tradičného folklóru a kat. B – Nahrávky folklórnej hudby so znakmi autorských zásahov). Medzinárodnú súťaž hodnotí päťčlenná porota, zložená zo zástupcov EBU (European Broadcasting Union).

Postupný vývoj jednotlivých odvetví ZUČ a vytvorenie typológie folklórnych kolektívov v rámci folklórneho hnutia viedli k ustáleniu organizačnej štruktúry súťažných prehliadok.

Typy súťaží odzrkadľujú súčasnú stratifikáciu folklórnych kolektívov. K nim možno priradiť súťaže sólistov tanečníkov, spevákov a inštrumentalistov (Tab. 1).

Organizácia a financovanie postupových súťaží

Do organizácie celoštátnych postupových súťaží vstupuje niekoľko subjektov. Ich **vyhlasovateľom a odborným garantom** je NOC z poverenia Ministerstva kultúry SR (ďalej len MK SR).

Realizátorom a organizačným garantom sú v súčasnosti ROS či KOS (napr. Liptovské kultúrne stredisko v Liptovskom Mikuláši, Oravské osvetové stredisko v Dolnom Kubíne, Hornozemplínske osvetové stredisko vo Vranove nad Topľou a pod.), ktoré finančne podporuje MK SR na základe víťazného projektu zadaného do dotačného systému. Komisiu, posudzujúcu projekty tvorí 11 odborníkov z rôznych oblastí amatérskej kultúrnej tvorby a záujmovo-umeleckej činnosti.

Spoluorganizátormi postupových súťaží sú obce alebo mestá, v ktorých sa tieto podujatia konajú. Finančne a mediálne ich podporujú i mnohé ďalšie spoločnosti či organizácie, prevažne z danej lokality, alebo regiónu. Organizačné možnosti spoluorganizátorských subjektov – samospráv – sú často jedným z kľúčových momentov pri výbere miesta usporiadania súťaže. Finančné prostriedky z dotačného systému MK SR totiž jednotlivé kolá súťaží pokrývajú len čiastočne, a tak možnosť bezplatného prenájmu kultúrneho domu, divadla, alebo miestneho amfiteátra, možnosť zabezpečenia výhodného ubytovania pre súťažiacich, prípadne ich sponzorského stravovania v miestnych školských stravovacích zariadeniach zohrávajú veľkú úlohu pri vytipovaní vhodných lokalít a príslušných ROS či KOS. Daný organizačný kontext a podmienky sú každoročne prerokúvané na celoštátnej porade metodikov NOC, ROS a KOS pre folklór.

Tabuľka 1 Prehľad súťažných prehliadok na Slovensku. Vysvetlivky: DFS – detský folklórny súbor / DLH – detská ľudová hudba / LH – ľudová hudba / FS – folklórny súbor / FSk – folklórna skupina / SpSk – spevácka skupina / DFF – Detský folklórny festival / ROS – Regionálne osvetové stredisko / KOS – Krajské osvetové stredisko.

Typ súťaže	Periodicita	Termín konania	Počet účinkujúcich	Miesto konania (V rámci súťaže)
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka detských folklórnych súborov	2-ročná	2. júnový víkend	2011: 640	Likavka (od r. 1971), predtým Prešov
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka detských ľudových hudieb, speváckych skupín, sólistov spevákov a inštrumentalistov	2-ročná	2. júnový víkend	2012: 350	Habovka, predtým Likavka, alebo Považská Bystrica
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka ľudových hudieb, speváckych skupín, sólistov spevákov a inštrumentalistov	2-ročná	1. alebo 2. júnový víkend	2010: 178	Habovka
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou Šaffova ostroha	ročná	posledný májový víkend	2012: 120	Dlhé Klčovo
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka choreografií folklórnych kolektívov	3-ročná	máj	2012: 400	rôzne (podľa vyhodnotenia projektov komisiou Dotačného systému MK SR)
Celoštátna súťažná prehliadka folklórnych skupín Nositelia tradícií	3-ročná	október – november	2012: 460	Rôzne (podľa vyhodnotenia projektov komisiou Dotačného systému MK SR)

Trojstupňová súťaž

Súťažné výkony účinkujúcich hodnotia **odborné poroty** a na základe ich rozhodnutí sa uskutočňuje výber do vyšších kôl. Najpočetnejšie zastúpené sú regionálne

kolá, v ktorých o výsledkoch rozhoduje trojčlenná odborná porota menovaná riaditeľom príslušného ROS.

Osem krajských kôl je čiastočne podporovaných aj prostredníctvom dotačného systému MK SR. O výsledkoch rozhoduje päťčlenná odborná porota (tzv. lektorský zbor), menovaná riaditeľom príslušného ROS či KOS, povereného vedením daného vyššieho územného celku (ďalej len VÚC).

V prípade niektorých typov súťaží (Celoštátna postupová súťaž a prehliadka detských folklórnych súborov, alebo detských ľudových hudieb, speváckych skupín, sólistov spevákov a inštrumentalistov) bola po dohode s riaditeľom Sekcie osvetovej činnosti (ďalej len SOČ) a generálnym riaditeľom NOC do propozícií doplnená klauzula o potrebe zaradenia minimálne jedného porotcu povereného priamo vyhlásovateľom a odborným garantom súťaže (t.j. NOC), a to do krajských, v prípade možnosti aj regionálnych lektorských zborov. Zoznam odporúčaných poverených porotcov – odborníkov v oblasti tanečnej pedagogiky, choreografie, etnológie, etnomuzikológie a etnochoreológie – bol vytvorený a pripomienkovaný vedením SOČ NOC a viacerých odborníkov z vyššie uvedených vedných odborov a príslušných inštitúcií. V roku 2011 sa konala pravidelná, každoročná porada metodikov NOC, KOS a ROS pre folklór, kde metodici z 36 osvetových stredísk vyjadrili a potvrdili potrebu znovuvytvorenia poradných zborov pre folklór a zostavenia zoznamu odporúčaných, odborne vzdelaných porotcov, čo malo, resp. má prispieť ku zvýšeniu odborného kreditu súťaží, zaručiť kvalifikované hodnotenie a zvýšiť úroveň odborných rozborových seminárov po skončení súťažnej časti podujatí.

Aj celoštátne kolá sú usporadúvané s finančným príspevom MK SR. O ich výsledkoch rozhoduje sedemčlenný lektorský zbor (porota). Je menovaný generálnym riaditeľom NOC a je navrhovaný vedením a odbornými pracovníkmi pre folklór z NOC v kooperácii s KOS či ROS ako organizátorom súťaže. V poslednom čase sa z dôvodov výrazného krátenia rozpočtov na podujatia ZUČ na celoštátne kolá súťaží požíva odborná porota, pozostávajúca z piatich členov.

Po každom kole súťaže na regionálnej, krajskej i celoštátnej úrovni nasleduje **rozborový seminár**, na ktorom členovia odbornej poroty komunikujú so súťažiacimi (vedúcimi kolektívov resp. jednotlivcami) za prítomnosti zástupcu organizátora (príslušnej ROS či KOS). V súvislosti s nedostatkom metodických materiálov, predovšetkým však metodickéj školiťskej činnosti, sa tieto odborné semináre, často trvajúce niekoľko hodín, transformovali z pôvodných rozborových seminárov na akési „rýchlokurzy“ či malé **školenia**. Počas nich odborná porota školí vedúcich kolektívov, choreografov a pedagógov, resp. súťažiacich v tom, ako pracovať s folklórnym materiálom a ako ho inscenovať v rámci choreografického procesu.

Je nutné poznamenať, že tento čas je vo veľkej väčšine prípadov dobrovoľným vkladom porotcov do zvyšovania úrovne práce jednotlivcov a kolektívov na poli folklórneho hnutia.

Súťaže sú často z organizačných, finančných a spoločenských dôvodov organizované počas iných folklórnych – miestnych, regionálnych či celoslovenských – podujatí. Je tak zabezpečená účasť divákov, solídna propagácia podujatia a možnosť vzájomných stretnutí, konfrontácie, vzdelávania sa či inšpirácie.

Počas existencie celoštátnych súťaží pochádzalo finančné zabezpečenie zo strany vyhlasovateľa a organizátorov, alebo spoluorganizátorov súťaží zo štátneho rozpočtu. Finančné prostriedky spravidla stačili na pokrytie ubytovania, stravovania, dopravy účinkujúcich, lektorského zboru a hosti, na financovanie honorárov porôt, prenájom divadla či kultúrneho domu, potrebnej javiskovej techniky, propagácie podujatia a daná suma často vystačila aj na vecné ceny či malé upomienkové predmety.

V ostatnom čase v súvislosti s **nedostatočným zabezpečením minimálnej sumy, potrebnej na organizáciu podujatia** zo strany MK SR pri prideľovaní dotácií na regionálne, krajské a celoštátne kolá súťaží (ktoré sú súčasťou štátnej kultúrnej politiky), je mnohokrát nutné tieto výdavky deliť medzi vyhlasovateľa súťaže, organizátora, sponzorov a, žiaľ, v krajnom prípade aj na účinkujúcich. V ostatných dvoch rokoch sa preto v propozíciách objavujú i nevyhnutné formulácie typu: „Finančné zabezpečenie, priebeh a finančná participácia účastníkov Festivalu ľudovej hudby závisí od výšky získaných finančných prostriedkov z Dotačného systému MK SR a iných zdrojov“.

Propozície súťaže³

Propozície sú platné vždy pre príslušný rok a možné **zmeny či doplnenia** pre rok nasledujúci vydáva NOC, na ktorého internetovej stránke sú uvedené v plnom znení.

Znenie propozícií bolo konzultované s odbornými pracovníkmi KOS a ROS a odborníkmi a schválené vedením NOC. Finálnu verziu propozícií spracoval riaditeľ SOČ NOC.

Ako už bolo naznačené, súťažné **prehliadky sú postupovými v troch stupňoch**. Základným stupňom je regionálne, po ňom nasleduje krajské a vyvrcholením je celoštátne kolo súťaže. Z každej úrovne môže za každú kategóriu postúpiť maximálne jeden súťažný výkon. Ak však ROS usporiada súťažnú prehliadku pre viac okresov, môže postúpiť jedno súťažné vystúpenie z každého okresu v každej kategórii. Vo výni-

---

³ Internetový odkaz na propozície celoštátnych prehliadok: <http://www.nocka.sk/ludova-kultura/celostatne-prehliadky>.

močných prípadoch si porota vyhradzuje právo navrhnúť dva postupy (v tom prípade hovoríme o „priamo postupujúcom súťažiacom“ a o „súťažiacom s návrhom na postup“), prípadne postup neudelíť. Tento návrh však musí byť akceptovaný usporiadateľom kola vyššej úrovne.⁴ Regionálne a krajské súťaže je možné v istých prípadoch spájať (napr. v prípade nedostatočného počtu prihlásených, alebo v prípade jediného ROS v kraji a pod.).

Tabuľka 2 Typy celoštátnych súťaží a ich súťažné kategórie.

Typ súťaže	Súťažné kategórie
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka DFS	<p>Od roku 2013 sa súťaží len v jednej kategórii. Do roku 2009 sa súťažilo v nasledujúcich kategóriách:</p> <ul style="list-style-type: none"> • veľké choreografie v počte do 35 interpretov, max. 9-členná LH, trvanie výstupu 3 – 10 min.; • komorné choreografie v počte do 6 interpretov s trvaním výstupu 2 – 5 min.
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka DLH, DSpSk, sólistov spevákov a inštrumentalistov	<ul style="list-style-type: none"> • detské ľudové hudby v počte 3 – 12 členov, trvanie výstupu do 8 min.; • detské spevácke skupiny v počte 3 – 12 členov, trvanie výstupu do 8 min., s povoleným hudobným sprievodom jedného inštrumentalistu bez obmedzenia veku, alebo ľudovej hudby v predpísanom veku, ktorá ale musí súčasne súťažiť vo svojej kategórii, prípadne v sprievode ľudovej hudby zabezpečenej usporiadateľom prehliadky, ktorému sólista vopred odovzdá notový materiál súťažného programu; • detskí sólisti speváci v počte 1 – 2 (duo – dvojhlas musí zodpovedať konkrétnej regionálnej podobe), trvanie výstupu do 5 min., s povoleným hudobným sprievodom ako v bode 2.; • detskí sólisti inštrumentalisti, trvanie výstupu do 5 min., povolené sú všetky hudobné nástroje interpretujúce ľudovú hudbu, ale s podmienkou, že hráč bude účinkovať sám, bez akéhokoľvek hudobného sprievodu.

4 Ak sa v niektorom regióne pre rôzne príčiny súťaž neuskutoční, organizátori krajskej súťaže berú do úvahy návrhy príslušných ROS. Ak sa však súťaž uskutoční, nemôže postúpiť súťažiaci, ktorý sa na nej nezúčastnil.

(Celoštátna postupová súťaž a prehliadka DLH, DSpSk, sólistov spevákov a inštrumentalistov)	V mesiaci konania celoštátneho kola súťaže súťažiaci nesmú dovŕšiť vek 16 rokov. Výnimkou je hráč na kontrabase v DLH, ktorý môže dovŕšiť 18 rokov.
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka LH, SpSk, sólistov spevákov a inštrumentalistov	<ul style="list-style-type: none"> • ľudové hudby, trvanie výstupu 5 – 10 min.; • spevácke skupiny v počte 4 – 12 členov, trvanie výstupu 5 – 10 min.; • sólisti speváci nad 15 rokov, trvanie výstupu 3 – 5 min. (Do tejto kategórie sú zaradené aj duá, kde každýspevák realizuje samostatný hlas, a takto vzniknutý dvojhlas vychádza z konkrétnej regionálnej podoby); • sólisti inštrumentalisti nad 15 rokov, trvanie výstupu 3 – 5 min. <p>Hudobný sprievod sólistov spevákov môžu tvoriť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sólisti inštrumentalisti (cimbal, akordeón, heligónka, píšťalky a pod.); • ľudová hudba zabezpečená usporiadateľom prehliadky, ktorému sólista vopred odovzdá notový materiál súťažného programu a pracovnú nahrávku; • vlastná ľudová hudba, ktorá sa zúčastňuje na súťaži vo svojej kategórii.
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou Šaffova ostroha	<p>Kategória A – Šaffov tanec, trvanie výstupu 2 – 4 min. Obsahuje 2 povinné časti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • povinná časť: tancovanie podľa Juraja Šaffu na základe filmového záznamu OÚ Bratislava (t.j. Víťazi súťaže sólistov v tanci Východná 1972). Druhou možnosťou je predvedenie presnej tanečnej transkripcie daných tanečných prvkov, motívov a motivických väzieb. • improvizáčno-interpretačná časť: tanečník, resp. tanečný pár si tesne pred tancom vylosuje tri z ôsmich čardášových „šaffových“ melódií, ktoré mu muzika zahrá v ľubovoľnom počte a poradí. Dôraz sa bude klásť na dokonalé zvládnutie tanečných motívov (motivických väzieb) a ich vhodné využitie v tanečnom prevedení improvizáčnou formou; <p>Kategória B – voľná kategória – interpreti od 16 do 60 rokov, interpretácia tanca pôvodných nositeľov ľudových tradícií nad 60 rokov, alebo tanec podľa interpretov zo „zlatého fondu“, trvanie výstupu 2 – 4 min.;</p>

<p>(Celoštátna postupová súťaž a prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou Šaffova ostroha)</p>	<p>Kategória C – tanečníci od 16 do 60 rokov – voľný výber materiálu, trvanie výstupu 2 – 4 min.;</p> <p>Kategória D – tanečníci od 12 do 16 rokov – iba zo Slovenska, súťaž v Šaffovom tanci, trvanie výstupu 2 – 4 min.;</p> <p>Kategória N – nositelia ľudových tradícií nad 60 rokov – Zlatý fond – nesúťažná kategória, trvanie výstupu 2 – 4 min., páry a jednotlivci, ktorí boli vybraní vyhlasovateľom a organizátorom súťaže na základe záznamu a návrhu odborných porôt z krajských súťaží, a trojnásobní víťazi jednotlivých kategórií;</p> <p>Kategória Z – tanečníci zo zahraničia – nesúťažná kategória, trvanie výstupu 2 – 4 min.</p> <p>Hudobný sprievod môžu tvoriť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sólisti inštrumentalisti (akordeón, heligónka, gajdica, gajdy a pod.); • ľudová hudba zabezpečená organizátorom celoštátnej súťaže, ktorej je potrebné včas zaslať sprievodné melódie (notový zápis, CD, audio nahrávka); • vlastná ľudová hudba – súťaže sa zúčastňuje na vlastné náklady; • zvukový nosič CD, MG.
<p>Celoštátna postupová súťaž a prehliadka choreografií folklórnych kolektívov</p>	<p>I. Kategórie z hľadiska miery spracovania folklórneho materiálu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prezentácia štylizovaného folklórneho materiálu; • prezentácia autentického folklórneho materiálu v tvorivom poňatí; • prezentácia folklórneho materiálu v experimentálnom poňatí. <p>II. Kategórie z hľadiska počtu účinkujúcich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • komorné choreografie v počte do 6 interpretov-tanečníkov, trvanie výstupu do 10 min.; • choreografie tzv. veľkej formy v počte nad 6 interpretov-tanečníkov, celkový počet interpretov vo všetkých zložkách nesmie presiahnuť počet 40 ľudí, trvanie výstupu do 12 min. <p>Z toho istého folklórneho kolektívu môžu byť prihlásené maximálne 2 komorné choreografie a 2 choreografie veľkej formy. Z každého kraja postúpi na celoštátnu súťažnú prehliadku 1 choreografia veľkej formy a 2 komorné choreografie.</p>

Celoštátna súťažná prehliadka FSk Nositelia tradícií	Súťaž nemá osobitné kategórie. Trvanie výstupu 10 – 20 min. Programové výstupy môžu byť mozaikové programové čísla zostavené z hudby, spevu, tanca a hovoreného slova, tematické alebo monotematické programové výstupy vytvorené na podklade zvykoslovných tém (výročné a rodinné zvykoslovie, pracovné zvyky a pod.), alebo hudobno-inštrumentálne programové výstupy.
---	--

V propozíciách jednotlivých typov súťaží sa nachádzajú aj **spresňujúce body**, ktoré priamo súvisia so špecifikami daného typu súťažiach. Tieto špecifiká sú predmetom dohovorov na každoročných celoštátnych poradách metodikov NOC, KOS a ROS pre folklór.

Hodnotenie súťažných vystúpení sa uskutočňovalo v trojstupňovom systéme (1., 2., 3. miesto). V súčasnosti sa v súvislosti s aktuálnymi zmenami trendov na poli spracovania tradičného folklórneho materiálu preferuje systém udeľovania hodnotení zaradením do tzv. **hodnotiaceho pásma** (zlaté, strieborné, bronzové). Do každého pásma je možné zaradiť viacero súťažných výstupov (v zlatom pásme sa tak môže objaviť vynikajúca choreografia, ktorá takmer cituje predlohu s tradičným materiálom ako aj vysoko štylizovaná kompozícia, vykazujúca zjavné znaky znalosti a súvislosti s tradičným folklórnym materiálom).

Tabuľka 3 Kritériá hodnotenia pri jednotlivých typoch súťaží.

Typ súťaže	Kritériá hodnotenia
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka DFS	<ul style="list-style-type: none"> • výber repertoáru a jeho spracovanie vzhľadom na vek, možnosti a schopnosti detí • pohybová a hudobná pripravenosť interpretov • prínos menej známych prvkov ľudovej tradície a estetická hodnota predvedených objavov
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka DLH, DSpSk, sólistov spevákov a inštrumentalistov	<ul style="list-style-type: none"> • správna štýlová interpretácia; • rešpektovanie regionálnych osobitostí a autentického prameňa; • zdroj, materiál, s ktorým interpret pracuje; • technická interpretácia; • spracovanie materiálu; • celkový prejav. <p>Čiastkové kritériá v jednotlivých kategóriách:</p>

(Celoštátna postupová súťaž a prehliadka DLH, DSpSk, sólistov spevákov a inštrumentalistov)	<ul style="list-style-type: none"> • ľudové hudby: súhra, inštrumentálna vyspelosť, výraz prejavu, citové stvárnenie hudobného materiálu, celkový zvuk telesa, javiskový prejav; • spevácke skupiny: jednotnosť spevu, vyrovnanosť a homogenita hlasových skupín, intonačná kvalita a hlasová kultúra (alebo autenticita) spevákov, citová a výrazová kvalita prejavu, javiskové vystupovanie; • sólisti speváci (1, max. 2 interpreti): kvalita hlasu (fond, farba, modulácia, rozsah), intonačné schopnosti a technika narábania s hlasom, citovosť speváckeho prejavu, vzhľad a vystupovanie na javisku; • sólisti inštrumentalisti: miera ovládania nástroja, technika hry, prednes zodpovedajúci povahe nástroja, originalita, ale aj tradičnosť prístupu ku hre, výrazové a citové stvárnenie interpretovaného materiálu, javiskový prejav. Kladne sa hodnotí prípadný spev súčasne s hrou na hudobnom nástroji, alebo striedanie týchto dvoch činností – samozrejme, ak to dovoľuje charakter tradície v danom regióne, povaha hudobného nástroja a hlasové dispozície interpreta; • kolektívy: korektné spracovanie hudobného materiálu, t.j. také, ktoré vychádza zo štýlovej a regionálnej povahy autentického prameňa a zachováva jeho pôvodný charakter. Programovému číslu by však nemala chýbať dramaturgická výstavba, spojená s jeho predvádzaním na javisku. V tejto súvislosti vítame viac tvorivú prácu samotného vedúceho člena umeleckého kolektívu (LH, SS) pred tzv. „úpravami zvonka“
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka LH, SpSk, sólistov spevákov a inštrumentalistov	<ul style="list-style-type: none"> • úroveň interpretácie pôvodného, resp. upraveného hudobného folklórneho materiálu; • vystihnutie regionálneho, resp. lokálneho charakteru; • výber a dramaturgia repertoáru; • technická vyspelosť a umelecká úroveň interpretácie; • celkový umelecký dojem
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou Šaffova ostroha	<ul style="list-style-type: none"> • objavnosť tanečného materiálu; • vhodnosť výberu tanečného a hudobného materiálu: <ul style="list-style-type: none"> » zostavenie a plynulosť výstupu (napr. prevedenie jednotlivých tanečných motívov, väzieb, nástup, predspev, tanec ako celok); » gradácia;

(Celoštátna postupová súťaž a prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou Šaffova ostroha)	<ul style="list-style-type: none"> • štýlové zvládnutie tanečného prameňa: <ul style="list-style-type: none"> » schopnosť prispôbiť interpretačné danosti podmienkam predvádzaného tanca a oblasti, z ktorej pochádza; » motivická výstavba; » zvládnutie jednotlivých motívov; » vhodnosť ich zoradenia z hľadiska príbuznosti, náročnosti a gradácie; » práca s tanečným motívom (jeho rozvíjania), jej vhodnosť a účelovosť; • technické a výrazové zvládnutie tanca – plynulosť, prirodzenosť a presvedčivosť interpretácie; • celkový dojem: <ul style="list-style-type: none"> » súhrn všetkých faktorov pôsobiacich na diváka (tanec, hudba, spev, výtvarný prejav); » emotívny účinok celého výstupu
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka choreografií folklórnych kolektívov	<ul style="list-style-type: none"> • umelecká kvalita choreografického spracovania tanečno-pohybového materiálu; • vystihnutie regionálneho (príp. lokálneho) charakteru; • spôsob, štýl pohybového vyjadrenia myšlienky a zámeru choreografa; • súlad tanca a hudby; • primeranosť choreografického zámeru ku schopnostiam interpretov; • vhodnosť výberu a spracovania hudobného materiálu; • režijná úroveň diela. • umocnenie choreografie výtvarnými prvkami
Celoštátna súťažná prehliadka FSk Nositelia tradícií	<ul style="list-style-type: none"> • pramene a výber folklórneho materiálu vo vzťahu k zobrazenej téme; • scénický tvar - dramaturgia, réžia, choreografia a scénografia (výtvarná stránka); • interpretácia - štýl, charakter a čistota folklórnych prejavov, majúcich čo najbližšie k autentickej predlohe; • umelecko-estetické hodnoty a celkový dojem z programového výstupu

Najlepším interpretom v jednotlivých kategóriách (v prípade súťaže bez členenia na kategórie – najlepšiemu interpretovi/kolektívu) je udelený titul laureáta. Všetci súťažiaci získavajú diplomy za účasť, diplomy s ocenením, prípadne vecné ceny od sponzorov súťaže.

V niektorých typoch súťaží sú udeľované **špeciálne ceny** (napr. Cena Petra Homolku, ktorú udeľuje odborná porota najlepšiemu tanečníkovi/tanečnici na celoštátnej súťaži sólistov tanečníkov Šaffova ostroha, prípadne cena poroty za výber materiálu, vynikajúcu interpretáciu, dramaturgiu, choreografiu, hudobné spracovanie a pod.).

Všetky kolektívy alebo sólisti sa môžu súťaží zúčastniť bez ohľadu na príslušnosť k nejakému súboru alebo skupine, podmienkou je, že realizujú svoju činnosť na území Slovenskej republiky a z tohto územia aj čerpajú folklórny materiál (výnimku tvorí zahraničná kategória Celoštátna súťaž sólistov tanečníkov Šaffova ostroha).

Záverečné ustanovenia propozícií ošetrujú tiež **autorské práva**. Prípadné nahrávanie pre rozhlas či televíziu je viazané na súhlas výkonných umelcov, a to bez nároku na odmenu. K využitiu záznamu pre dokumentačné a propagačné nekomerčné účely je nevyhnutný, resp. predpokladá sa, súhlas všetkých zúčastnených. Každé celoštátne kolo súťaže, v ostatnom čase i krajské a regionálne kolá, sú nahrávané a publikované na DVD nosičoch. Z metodických a iných dôvodov sa uvažuje aj o nahrávaní rozborových seminárov. V prípade potreby tak bude možné diskutovať o konkrétnych vyjadreniach poroty a súťažiacich aj po skončení súťaže.

V zmysle propozícií súťaží sú všetci účastníci súťaže počas jej trvania k dispozícii vyhlasovateľovi, môžu byť podľa potreby oslovení, aby účinkovali na sprievodných vystúpeniach v mieste konania súťaže, alebo v jeho blízkom okolí.

Kritické postrehy a aktuálna situácia

V mnohých prípadoch súťažiaci po ukončení súťaží ústnou, alebo písomnou formou kritizovali rozhodnutie poroty, organizáciu súťaže, najmä však vyjadrovali kritiku voči údajným chybám a zlému nastaveniu propozícií. Tie sa môžu podľa aktuálneho stavu tvorby, prezentácie či záujmu o daný typ umeleckej činnosti, resp. momentálnej ekonomickej situácie, v istých bodoch po odborných rokovaníach upravovať, dopĺňať či meniť – samozrejme, rešpektujúc **ciele a poslanie súťaží** (Tab. 4).

Tabuľka 4 Ciele a poslanie súťaží.

Typ súťaže	Poslanie súťaže
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka DFS	<ul style="list-style-type: none"> podporovať rozvoj detských folklórnych súborov, zvyšovať ich umeleckú úroveň, popularizovať výchovu ľudovým umením a poukazovať na jej význam v komplexnej výchove;

(Celoštátna postupová súťaž a prehliadka DFS)	<ul style="list-style-type: none"> • viesť vedúcich detských folklórnych súborov a prostredníctvom ich práce i členov k hlbšiemu poznaniu ľudových tradícií; • poukazovať na nadväznosť výchovy a tvorby medzi detskými a mládežníckymi súbormi, na životnosť a vývojaschopnosť detskej tvorby a tým aj jej význam a miesto v národnej kultúre; • využiť všetky podujatia na školiteľské účely pre metodikov regionálnych kultúrnych stredísk, vedúcich súborov aj pedagógov základných umeleckých škôl; • viesť deti k poznávaniu tradícií priamo od ich nositeľov; • zachovávanie štylovosti a autenticity prejavu
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka DEH, DSpSk, sólistov spevákov a inštrumentalistov	<ul style="list-style-type: none"> • podporovať a rozvíjať u detí lásku k folklóru a podnecovať ich k aktívnej činnosti v tejto oblasti; • umožniť im prezentovať výsledky svojej práce na verejnosti a konfrontovať ich s výsledkami iných; • poskytnúť priestor, ako členom, tak i vedúcim, na tvorivé stretnutia s kolektívami toho istého zamerania a vytvorením emotívnej atmosféry ich pri týchto stretnutiach motivovať k trvalému vzťahu k folklórnej tradícii; • neoddeliteľnou súčasťou festivalu je vyhľadávanie nových muzikantských a speváckych talentov, v neposlednom rade sprostredkúvanie hodnotných vystúpení
Celoštátna postupová súťaž a prehliadka EH, SpSk, sólistov spevákov a inštrumentalistov	<p>širšej poslucháčskej verejnosti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktivizovať vedúcich a členov hudobných zložiek folklórnych kolektívov (folklórnych súborov a skupín) k samostatným výstupom, k vyhľadávaniu, spracúvaniu a interpretácii hudobno-folklórneho materiálu; • dať priestor k verejnej prezentácii a konfrontácii aj samostatne pôsobiacim ľudovým hudbám a speváckym skupinám; • objavovať nové spevácke a muzikantské talenty v oblasti sólovej interpretácie ľudovej hudby; • oboznamovať verejnosť s umeleckými hodnotami pôvodného i v rôznych štylizovaných stupňoch spracovaného hudobno-folklórneho materiálu; • podporiť existenciu a činnosť hudobných kolektívov a sólistov interpretujúcich ľudovú hudbu

<p>Celoštátna postupová súťaž a prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou Šaffova ostroha</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podnietiť umeleckých vedúcich, choreografov a interpretov vo folklórnych súboroch a skupinách k vyhľadávaniu a poznaniu tradičného tanečného materiálu; • podnietiť interpretov nielen k vyhľadávaniu jednotlivých tanečných motívov, ale aj k vzťahu a zákonitostiam, ktoré sa prejavujú v pôvodných charakteristických motivických väzbách, motivických radoch a v postupnostiach v štruktúre tanečného prejavu pôvodných nositeľov; • podnietiť interpretov k dôslednejšiemu štúdiu autentického tanca s rešpektom a úctou k jeho pôvodnej
<p>(Celoštátna postupová súťaž a prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou Šaffova ostroha)</p>	<p>forme a k pôvodným nositeľom;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podnietiť interpretov k tvorivému prístupu, k osobitej interpretácii tanečného materiálu a je ho kvalitnému scénickému spracovaniu; • podnietiť interpretov vo folklórnych súboroch a skupinách k aktívnejšiemu a kvalitnejšiemu tanečnému prejavu; • odstrániť súťaživosť sólistov tanečníkov s tancami, ktoré sú zjavne časťou väčších rozsiahlejších tanečných kompozícií; • vytvoriť priestor pre verejnú prezentáciu tanečníkov – sólistov, ktorí nie sú organizovaní vo folklórnych súboroch a skupinách; • predstaviť tvorivé prístupy tanečníkov v ľudovom tanečnom umení z blízkeho zahraničia; • zoznamovať verejnosť s hodnotami ľudového tanca, ako aj s najhodnotnejšími interpretačnými výkonmi
<p>Celoštátna postupová súťaž a prehliadka choreografií folklórnych kolektívov</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vytvárať priestor pre prezentáciu aktívnej tvorby choreografov, ktorej cieľom je uchovávanie, rozvíjanie a šírenie ľudovej kultúry Slovenska; • motivovať k aktívnej choreografickej tvorbe; • umožniť konfrontáciu smerovania choreografickej tvorby v amatérskych folklórnych kolektívoch; • motivovať k zachovávaní štýlu, lokálnej a regionálnej znakovosti v choreografickej tvorbe; • umožňovať výmenu skúseností pri odbornom hodnotení, resp. rozbere jednotlivých čísel; • vyzdvihnúť a oceniť úspešnú choreografickú tvorbu

Celoštátna súťažná prehliadka FSk Nositelia tradícií	<ul style="list-style-type: none"> • aktivizovať folklórne skupiny, vychádzajúc z ich pravidelného pôsobenia, čo odpovedá viacerým cieľom Deklarácie UNESCO o ochrane a uchovávaní tradičnej a ľudovej kultúry; • predstaviť výsledky práce folklórnych skupín, smerujúce k oživovaniu miestnych tradícií a k ich opätovnému uvádzaniu do života dedinského spoločenstva; • vyhľadávať a rekonštruovať neznáme, alebo menej známe folklórne tradície a podporovať ich tvorivé spracovanie do scénických výstupov
---	---

Príkladom takejto špecifikácie je **zmena v propozíciách** súťaže DFS. Pre rok 2011 bolo v súvislosti s korekciami súťažných propozícií stanovené, že členovia sprievodnej ľudovej hudby DFS v roku súťaže nesmú prekročiť vekovú hranicu 21 rokov. Tomuto rozhodnutiu predchádzali mnohé odborné diskusie, smerujúce jednak k rozvíjaniu a motivovaniu detských ľudových hudieb, jednak k reálnym faktorom súvisiacim s vekom dieťaťa v prípade niektorých hudobných nástrojov (kontrabas) a k potrebe zabezpečiť v prípade využívania tradičnej formy tanečného materiálu príslušné zvládnutie jednotlivých hudobných štýlov na vysokej kvalitatívnej úrovni.

Zároveň sa začala vyzdvihovať potreba nechať vyniknúť prirodzený detský prejav malého interpreta, či už v typoch tancov alebo v detských hrách (ako bolo deklarované už na rozborovom seminári prvého Detského folklórneho festivalu v roku 1969 v Prešove).

V oblasti súťaží **hudobného folklóru** vyvstáva problém hodnotenia sólistov inštrumentalistov, prezentujúcich sa hrou na hudobnom nástroji, ktorý v našej tradičnej kultúre nebol používaný ako sólový hudobný nástroj (cimbal), respektíve problém s hodnotením „netradičných“ nástrojových zoskupení (trio fujaristov).

Odborná porota má pri hodnotení za úlohu zohľadniť aj pôvod a možnosti daného folklórneho kolektívu (napr. v prípade speváckej skupiny folklórneho súboru a dedinskej speváckej skupiny).

Objavujú sa tiež organizačno-metodické chyby. V súťaži FSk sa ako jeden z typov súťažných vystúpení uvádza aj „hudobno-inštrumentálny programový výstup“, hoci by mal byť zaradený do súťaže hudobného folklóru.

Na písomný podnet odbornej porotkyne A. Krausovej, sa po spoločnej diskusii odborných pracovníkov NOC a metodika pre folklór Hornozemplínskeho osvetového strediska, ktoré danú súťaž realizuje, Š. Kocáka, v roku 2012 **pozmenili propozície Celoštátnej súťažnej prehliadky sólistov tanečníkov v ľudovom tanci Šaffova os-**

troha. V návrhu je uvedená požiadavka, aby výkon súťažiaciho, ktorý do určeného termínu nepredloží video alebo DVD záznam, nebol v rámci súťaže hodnotený. Porota sa totiž môže dostatočne precízne a detailne pripraviť len v prípade, že je vopred uspokojivo informovaná o súťažných výstupoch. Zároveň je v prípade tanečnej rekonštrukcie nutné dodať kópiu archívneho zápisu, predložiť útržky video alebo DVD záznamu a vypracovať písomnú prácu, kde súťažiaci podrobne vysvetlí postup svojej rekonštrukcie daného tanca, čím sa má predísť predíde predvádzaniu vykonštruovaných, v tradičnom prostredí neexistujúcich typov tancov.

Jednou z najdôležitejších zmien v propozíciách súťaže bolo zlúčenie kategórií C a D, v ktorých súťažiaci s „voľným výberom“ tanca delila iba veková hranica (išlo o 16 – 35 a 35 – 60 rokov). Spomínaný, konštruktívne kritický list totiž obsahoval aj upozornenie na to, že (cit.): “[...] súťažiaci kategórie C a D nepochopili ciele súťaže. Ich vnímanie a interpretácia ľudového tanca boli v rozpore s cieľom súťaže, ktorým je „podnietiť interpretov k dôslednejšiemu naštudovaniu tradičného ľudového tanca s rešpektom a úctou k jeho pôvodnej forme i k pôvodným nositeľom“ a „odstrániť súťaživosť sólistov tanečníkov s tancami, ktoré sú zjavne časťou väčších, rozsiahlejších tanečných kompozícií“.

Bolo navrhnuté, aby súťažiaci predložili video, alebo DVD záznam nositeľov tradícií, podľa ktorých sa inšpirovali – tak bude možné posudzovať ich výkony ako interpretáciu konkrétneho ľudového tanca z konkrétnej lokality⁵ na základe reálneho referenčného materiálu. V opačnom prípade by daná interpretácia mala byť hodnotená na základe kritérií charakterového tanca.⁶

V záujme spracúvania čo najrozmanitejšieho tanečného materiálu bude v budúcich rokoch v kategórii A zaradené tancovanie aj podľa iných nositeľov tanečných tradícií a tanečných osobností zo Slovenska. Táto zmena je zároveň pozitívnou reakciou na mnohé kritické hlasy, ktoré negatívne hodnotili prevahu tanečného materiálu z východného Slovenska.

Jedným z problematických aspektov všetkých propozícií je používaná **terminológia**. V mnohých z nich dodnes figurujú slovné spojenia a výrazy, ktoré nie sú v etnológii, folkloristike, etnomuzikológii alebo etnochoreológii považované za terminologicky presné alebo odborné: (napr. „štýlová a regionálna povaha autentického prameňa“, „čistota folklórnych prejavov“ či „úpravy zvonka“ a pod.).

Kritériá hodnotenia nie vždy zodpovedajú cieľom súťaže a sú definované ne-

5 Citácia nositeľa nie je cieľom súťaže. Cieľom súťaže je pochopenie a interiorizácia vybraného typu tanca z konkrétnej lokality na základe hĺbkovej analýzy jeho štruktúry a overenia zdroja.

6 Porovnaj s obsahom tabuľky č. 4.

presne (hodnotí sa napr. „citová a výrazová kvalita prejavu, javiskové vystupovanie“, „emotívny účinok celého výstupu“, „umelecko-estetické hodnoty a celkový dojem z programového výstupu“ či „citovosť speváckeho prejavu, vzhľad a vystupovanie na javisku“).

V súťaži sólistov-tanečníkov Šaffova ostroha A. Krausová navrhla nahradiť staršie slovné spojenia a termíny ako (cit.):

- » „štýlové zvládnutie tanečného prameňa;
- » schopnosť prispôbiť interpretačné danosti podmienkam predvádzaného tanca a oblasti, z ktorej pochádza;
- » motivická výstavba;
- » zvládnutie jednotlivých motívov;
- » vhodnosť ich zoradenia z hľadiska príbuznosti, náročnosti a gradácie;
- » práca s tanečným motívom (jeho rozvíjania), jej vhodnosť a účelovosť a pod.”⁷

medzinárodnou etnochoreologickou terminológiou rešpektujúcou kritériá a pojmy ako:

- » dodržanie formy tanca;
- » dodržanie zákonitostí improvizácie;
- » dodržanie štrukturálnej výstavby tanca (motív, motivické väzby, motivické rady, motivické sledy);
- » dodržanie súvislostí medzi tancom a hudobným sprievodom.

Porotkyňa zároveň upozornila na **rodové špecifiká** v interpretácii a aj v hodnotení ľudového tanca a v písomnom návrhu na zmenu propozícií uviedla potrebu, aby členkou poroty bola minimálne jedna žena.⁸

V súvislosti s hodnotením súťaže porotkyňa navrhla, aby už na regionálnej úrovni, ktorú hodnotí porota menovaná vedúcim odboru kultúry VÚC, bol **1 člen poroty z členov poroty na celoštátnej súťaži**. Ďalším členom poroty by mal byť odborník menovaný NOC. Vzhľadom na personálne zastúpenie nie je možné tento model zakaždým prakticky zrealizovať. Metodička pre DFS NOC so súhlasom vedenia SOČ NOC však túto pripomienku zapracovala do propozícií **Celoštátnej súťaže detských folklórnych súborov**. Na krajskej úrovni súťaže je tak minimálne jeden člen poroty menovaný vyhlasovateľom súťaže NOC.

Množstvo pripomienok k **odbornosti členov poroty** na všetkých úrovniach jednotlivých typov súťaží, predovšetkým v úrovni regionálnych a krajských kôl, podnietilo k vytvoreniu zoznamu odporúčaných porotcov, vytvorenému na základe koncep-

7 Oficiálny list A. Krausovej, adresovaný riaditeľovi SOČ NOC v Bratislave z roku 2011.

8 Minimálne 40 % súťažiacich tejto súťaže tvoria ženy.

tu bývalých odborných poradných zborov, ktoré súťaže a propozície metodicky usmerňovali. Ten rešpektuje aj pripomienky zo strany samotných porotcov. Napríklad, v prípade súťaže sólistov tanečníkov v ľudovom tanci by členom poroty mal byť:

» absolvent/-ka VŠMU v odbore pedagogika ľudového tanca:

- s aktívnou dlhoročnou pedagogickou praxou (minimálne 10 rokov);
- s výbornými znalosťami pôvodných nahrávok tradičného ľudového tanca;

respektíve:

» tanečný pedagóg/pedagogička, absolvent/-ka vysokej školy iného zamerania:

- s aktívnou, dlhoročnou pedagogickou praxou (minimálne 10 rokov);
- zaradený/-ná do zlatého fondu súťaže.

V prípade súťaží folklórnych kolektívov boli do zoznamu zaradení aj etnomuzikológovia, hlasoví a hudobní pedagógovia, etnológovia, etnochoreológovia a choreografi. Zoznam porotcov pripomienkovalo vedenie vtedajšieho Kabinetu scénického folklorizmu NOC (v súčasnosti SOČ NOC), vedenie NOC, odborníci z radov etnomuzikológov, etnochoreológov, etnológov, hudobných, tanečných a hlasových pedagógov a choreografov. Zoznam bol následne rozposlaný metodikom pre folklór v jednotlivých KOS a ROS za účelom zvýšenia odbornej úrovne súťaží.

Mnohí metodici, erudovaní prevažne v oblasti tradičnej ľudovej kultúry a folklóru tento zoznam využívajú a pozitívny kvalitatívny posun súťaží, ako aj odbornosť a konštruktivita rozborových seminárov sú v týchto konkrétnych prípadoch zrejmé. Až do súčasnosti však nie je vypracovaný presný jednotný systém hodnotenia. V prípade účasti nedostatočne odborne vzdelaných, disponovaných a kompetentných porotcov tak najmä počas rozborových seminárov dochádza k prezentácii neodborných hodnotení, vychádzajúcich z väčšej miery zo subjektívnych estetických preferencií porotcu/porotcov, ako aj k vyjadreniam, ktoré úroveň diskusie alebo súťaže „nepozdvihujú“. Práve preto vyvstáva jasná potreba reaktivizácie odborných **poradných zborov**, ktoré by problematiku propozícií, kritérií hodnotení a smerovania súťaží každoročne konzultovali a konštruktívne riešili.

Napriek mnohým kritickým postrehom zo strany súťažiacich a porotcov je jedným z najvýraznejších problémov pri organizovaní súťaží **finančná podpora**. Tá je predpokladom **organizácie metodických školení**, vydávania **metodických materiálov** a predpokladom **organizovania súťaží na kvalitatívne uspokojivej úrovni**. V praxi by to vyžadovalo dostatočne dlhý čas trvania súťaže, v rámci ktorého by malo každé teleso alebo interpret možnosť svoj súťažný výstup odskúšať, prezentovať a zúčastniť sa dostatočne obsiahleho analytického rozborového seminára. V najlepšom prípade by išlo aj o možnosť zúčastniť sa spoločenskej zábavy, tvorivých dielní alebo ďalších špecializovaných metodických rozpráv či seminárov, zahrnutých v dramaturgii podujatia.

Veľmi závažným problémom vo zvyšovaní kvality práce folklórnych kolektívov je nedostatok metodických školení. NOC organizuje akreditované trojročné kurzy Pedagóg tanca a Choreograf, avšak časová náročnosť a požadovaný finančný poplatok ich návštevu väčšine vedúcich folklórnych kolektívov znemožňuje.⁹ Túto medzeru vyplňa niekoľko ROS a KOS, ktoré organizujú víkendové školenia vedúcich folklórnych kolektívov a často tiež vydávajú sprievodné metodické materiály (Liptovské kultúrne stredisko Liptovský Mikuláš, Centrum tradičnej kultúry v Myjave, Krajské osvetové stredisko v Banskej Bystrici, v Nitre a ďalšie).

Ťažko riešiteľným problémom v súvislosti s postupom z jednotlivých úrovní súťaže je **rozdielnosť administratívneho členenia správnych jednotiek** (okresy, kraje) a folklórnych regiónov. Z tohto dôvodu sú napríklad súťažiaci v niektorých okresoch alebo krajoch zaradení do bronzového pásma, hoci v menej „folklórne aktívnom“ regióne by boli jednoznačnými postupujúcimi do krajského, resp. celoštátneho kola. Čiastočným, zatiaľ však finančne nerealizovateľným riešením by bola možnosť postupu viacerých súťažiacich (kolektívov) z toho istého regiónu alebo kraja. Zastúpenie objektívne najlepšieho telesa/interpreta z produkcie súčasného folklórneho hnutia na celoštátnu súťaž je totiž súčasným systémom výberu obmedzené. V prípade umeleckého tvaru totiž nie je možné aplikovať systém hodnotenia ako v športe („prvý“ či „najďalej“) a tak „najlepší“ môžu byť paradoxne i dvaja, líšiť sa napr. mierou štylizácie spracovania folklórneho materiálu.

Obzvlášť citelný je **nedostatok finančných prostriedkov** z Dotačného systému MK SR v prípade detských súťaží. Skrátenie súťaže na jeden deň, v rámci ktorého je nutné DFS dopraviť na miesto konania súťaže (často ide o veľké vzdialenosti), odskúšať program, absolvovať obed, súťažné vystúpenie, skrátený rozborový seminár (ktorého kvalita tým môže byť negatívne ovplyvnená) a s balíčkom stravy (samozrejme bez akejkoľvek ceny, ktorá by detských súťažiacich potešila) sa v skorých ranných hodinách vracáť do miesta bydliska, hraničí s neúctou voči obetavej práci vedúcich folklórnych kolektívov, účinkujúcich a v tomto prípade aj rodičov.

Rovnaká situácia sa odohrala počas Celoštátnej súťažnej prehliadky „Nositeľia tradícií 2012“, ktorá sa konala 27. októbra 2012 v Dolnej Súči. Zúčastnilo sa jej 16 folklórnych skupín z celého Slovenska. Vyše päťsto účastníkov prevažne dôchodkového veku svoje ocenenie za dlhoročnú prácu v podobe postupu na celoštátnu súťaž prežívalo počas jediného dňa, v rámci ktorého bolo potrebné merať cestu často viac

⁹ Akreditované školenia umožňujú absolventom výučbu v prípravnom štúdiu a prvých ročníkoch ZUŠ. Sú zamerané komplexnejšie, ako je tomu v prípade vedúcich folklórnych kolektívov nutné, a absentujú tu etnochoreologické predmety, ktoré práve práca vo folklórnom hnutí nevyhnutne vyžaduje.

ako šesťsto kilometrov, absolvovať priestorovú skúšku vrátane samotného súťažného predstavenia a s občerstvením v podobe bagety vo večerných či nočných hodinách kultúrny dom opustiť.

Zvláštne je, že mnohé kritické pripomienky k súťažiam siahajú až do 50. rokov 20. stor. Už v tomto období sa deklarovala potreba upustiť od gýčových námětov a lacných umeleckých efektov. Od 70. rokov sa na konferenciách diskutovalo o nevhodnom nastavení „kalendára“ súťaží, ktorý nerešpektoval nevyhnutný čas na prípravu festivalových programov, kde mali laureáti súťaží vystupovať. Tento problém existuje dodnes. Iba niekoľko osvetových stredísk (ako organizátorov súťaží) pristúpilo k niekoľko desaťročí deklarovanej potrebe pričleniť jednotlivé súťaže k už existujúcim, obľúbeným folklórnym podujatiam, aby sa nekonali len ako „súťaže pre súťaže“, teda bez adekvátnej diváckej podpory a mediálnej odozvy či prezentácie.

Vďaka postupným zmenám v propozíciách a zavedeniu systému výberu odborných porôt v posledných rokoch snáď budú v najbližšej budúcnosti nasledovať aj ďalšie pozitívne a konštruktívne zmeny. Opakovanou podmienkou je však dostatočná finančná podpora zo strany štátu a zodpovedný personálny prístup zo strany vyhlasovateľa, spoluorganizátorov, odborných porotcov súťaží a metodikov v kultúrnych a osvetových pracoviskách.

POUŽITÁ LITERATÚRA

Organizačné poriadky celoštátnych postupových súťaží a prehliadok. Dostupné na internete [on-line]. URL: <http://www.nocka.sk/osvetova-cinnost/organizacneporiadky>. [20. 1. 2015].

Celoštátne súťaže a prehliadky scénického folklorizmu. Dostupné na internete [on-line].

URL: <http://www.nocka.sk/ludova-kultura/archiv/2012/celostatne-prehliadky>

LITTVÁ, Vojtech – MÁZOROVÁ, Mária, 1968. *Výzva Osvetovému ústavu v Bratislave.* In *Hudba, spev, tanec*, 1968, č. 5, s. 133.

MINÁČ, V. 1958. *Tíha folklóru.* In *Literární noviny*, roč. 7, č. 12, z dňa 23. 3., s. 1.

Oficiálny list A. Krausovej, adresovaný riaditeľovi SOČ NOC v Bratislave z roku 2011. [kópia]. Súkromný archív A. Krausovej.

ŠÍPKA, M. 2005. *Folklorizmus v Krajskom osvetovom stredisku v Banskej Bystrici.*

In *Etnologické rozpravy*, 2005, č. 1, s. 111 – 129.

ZÁLEŠÁK, C. 1982. *Folklórne hnutie na Slovensku.* Bratislava: Obzor, 1982. 310 s.